Cajon. 186. n. 26
Es de la libreria

TABVLAE IN-STITVTIONVM RHETORICARVM PETRI IOANNIS NVNNESII VALENTINI.

Galenus in arte parua.

Methodus diuidendi quanto inferior eſt ea quae fit per reſolutionem dignitate & methodo, tanto ſuperiorem illam comperiemus ad compendium totius & memoriam ſingulorum.

BARCINONE
Excudebat Iacobus Sendrat Anno
Domini. 1578.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

Tabulae inſtitutionum Rhetoricarum Petri Ioannis Nunneſij Valentini.

- *Rhetorica. 5.*
  - *Progymnaſmata.*
    - *Per ſe conficere ea.*
    - *In orationib. ea intexere.*
  - *Status.*
    - *Capita praecipua cuiuſq. orationis.*
    - *Eorum ordo.*
  - *Inuentio.*
    - *Partes orationis (inuenire.*
    - *Eas dilatare.*
      - *Partes orõnis.*
        - *Exordium.*
        - *Narratio.*
        - *Cõfirmatio.*
        - *Peroratio.*
  - *Elocutio.*
    - *Figurae orationis.*
    - *Ideae.*
  - *Methodus prudentiae docet ut prudenter ſingula adhibeat orator.*

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

- Progymnaſmata.3.
  - Similia partib. orationis.
    - Exordio, Fabula.
    - Narrationi, narratiuncula.
    - Confirmationi.
      - chria.
      - ſententia.
      - refutatiũcula.
      - cõfirmatiũcula.
    - Epilogo, locus communis.
  - Similia toti orationi.
    - Laus.
    - Vituperatio.
    - Comparatio.
  - Neutri ſimilia.
    - Ethopoeia.
    - Deſcriptio.
    - Theſis.
    - Legislatio.

- Fabula. 2.
  - Norratiuncula ficta.
  - Admonitio.
  - (both:) Cui exordiũ reſpõdet.
    - Propoſitione
    - Redditione.

- Narratiuncula.2.
  - Quod narratur praecipue.
    - factum.
    - dictum.
  - Circunſtantiae quib. dilatatur.
    - Perſonae.
    - Cauſſae.
    - Locus.
    - Tempus.
    - Modus.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

Chriae & ſe tentiae. 8.

- Exordium breui laudans cum qui dixit aut fecit.
- Narratiuncula breui dilatata facti aut dicti.
- Approbatio facti aut dicti cum ratione.
- Contrarium rationis.
- Simile.
- Exemplum.
- Teſtimonium.
- Epilogus breui iterum laudans auctorem facti aut dicti.

Refutatiuncula) (confirmatiuncula. 4.

- Exordium uituperans auctorem narratiunculae) (laudans.
- Narratiuncula tota) (membratim propoſita.
- Capita quib. diſputantur. 8.
  - Obſcurum) (manifeſtum.
  - Improbabile) (probabile.
  - Quod fieri non poteſt) (quod. (fieri poteſt.
  - Contrarium) (conſentaneum.
  - Indecorum) (decorum.
  - Inutile) (utile.
- Epilogus exagitans auctorem Narratiunculae) (approbans.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

Locus communis.8.

- Exordium de ſupplicio quod debetur uiro ſcelerato.
- Contrarium eius criminis quod inſectamur.
- Expoſitio criminis per amplificationem.
- Comparatio cum alijs criminibus.
- Conſilium ſcelerati uiri.
- Digreſsio in ante actam eius uitam.
- Remotio miſericordiae.
- Epilogus ex capitib. quae pertinēt ad finem quae ſunt.6.
  - legitimum
  - aequum
  - utile
  - quod fieri poteſt
  - glorioſſum
  - euentus.

Ex contrarijs locis fiet pro uiro forti.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

Perſonarum, ceterarum rerum ex ſimilitudine perſonarū.

- **Laus) (uituperatio, comparatio. 4.**
  - Exordium.
    - a laude, digni quos admiremur.
    - ab adhortatione, tribuendum eis honorem.
    - ab auditore, ſi qui dicit, aut argumētum, aut oratio cum offenſura uideatur.
  - Expoſitio.
    - Genus.
      - natio.
      - patria.
      - maiores.
      - parentes.
    - Natura.
      - corporis.
        - ſanitas.
        - uelocitas.
        - uires.
        - pulchritudo.
        - proceritas.
      - animae.
        - ingeniū.
        - iudiciū.
        - memoria
        - mores.
        - ſtudium.
    - Educatio.
      - apud quos educatus.
      - ſub quo genere Reip.
      - quam artem profeſſus.
      - quib. magiſtris.
    - Actiones ſecundum ſingulas uirtutes) (uitia. uſus (ceterarum rerum.
    - Honores habiti ante mortem, poſt mortē: huc pertinent liberi.
    - Mors glorioſa) (turpis.
  - Comparatio ijſdem locis quib. expoſitio fit.
  - Epilogus cum optatione) (cum deteſtatione.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

Ethopoeia cum uiui, idolopoeia cum mortui, proſopopoeia. cum ceteræ res loquentes inducuntur.

Ethopoeia. 3.
- Ex præteritis.
- Ex praeſentibus.
- Ex futuris.

Deſcriptio. 4.
- Animalium, a capite ad pedes.
- Plantarum, a radicib. ad extremos ramos.
- Locorum & temporum, ex ijs quae fiũt, aut in eis continẽtur.
- Ceterarum rerum.
  - Ex antecedentibus.
  - Ex coniunctis.
  - Ex conſequentib.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

Theſis. 5.

- Exordium laudans Theſim, aut ex alijs progymnaſmatis.
- Argumenta
  - Ex capitib. quae pertinent ad finem.
  - Ex locis expoſitionis laudationis.
- Oppoſitiones ex contrarijs eorum quae pertinent ad finem.
- Solutiones.
  - Per conceſſionem.
  - Per negationem.
  - Per contrarium.
- Epilogus.
  - Amplificatio breuis.
  - Repetitio breuis argumentorum.
  - Cohortatio breuis.

Legiſlatio. 4.

- Exordium liberius quam in theſi.
- Contrarium ut in loco communi.
- Oppoſitiones & ſolutiones ut in Theſi.
- Epilogus ex capitib. quae pertinent ad finem.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

Status.

Cõiecturalis. 6.

- Propoſitio, accuſatoris.
- Praeſcriptio, rei.
- Capita propria.
  - Teſtimonia.
  - Voluntas.
  - Poteſtas.
  - Signa.
    - facta.
    - dicta.
    - praetermiſſa.
- Oppoſitiones ex ſignis.
- Solutiones.
  - Abſolutio) (translatio.
  - Aſſumptio.
  - Definitio ueriſimilis, ſi ſignum euidẽs nõ ſit, ſi euidens ſit, non ualere argumentum.
- Epilogus.
  - Enumeratio capitum.
  - Locus communis.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

definitiuus. 6.

- Propoſitio, accuſatoris.
- Praeſcriptio, rei.
- Capita propria.
  - Definitio ex praetermiſſis, rei.
  - Cõtraria definitio ex factis, accuſatoris.
  - Ratiocinatio ex cõſequẽtib., accuſatoris.
  - Solutio ratiocinationis ex iiſdem, rei.
  - Sententia legiſlatoris, cõmunis utriuſq.
  - Quantitas facti, communis utriuſq.
  - Comparatio facti & praetermiſſi, communis utriuſq.
- Oppoſitiones ex capitib. proprijs cuiuſq. ſtatus.
- Solutiones pro natura cuiuſq. ſtatus.
- Epilogus ut in coniecturali.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

- Ratiocinatio. 5.
  - Propoſitio accuſatoris ex eo quod non eſt expreſſum.
  - Praeſcriptio, rei.
  - Capita propria.
    - Definitio ex ſcripto,rei.
    - Ratiocinatio,accuſatoris.
    - Solutio ratiocinationis,rei.
    - Sententia legislatoris,communis utriuſq.
    - Quantitas non expreßi,cõmunis utriuſq.
    - Definitio uiolẽta,quod non eſt expreſſum eſt idquod eſt expreſſũ,cõmunis utriuſq.
    - Comparatio expreßi & non expreßi, communis utriuſq.
  - Oppoſitiones & ſolutiones,ut in definitiuo.
  - Epilogus ut in ſuperioribus.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

Abſolutus. 5.

- Propoſitio, accuſatoris.
- Praeſcriptio, rei.
- Capita propria.
  - Particula iuris, rei.
  - Perſonae qualitas, eiuſdem.
  - Definitio, eiuſdem.
  - Reliqua ſex capita ut in definitiuo.
  - Abſolutio, rei.
  - Translatio, accuſatoris.
  - Si ſit publicum crimen haec omnia capita inſunt, ſi priuatum, primum tantum & duo poſteriora.
- Oppoſitiones & ſolutiones, ut in definitiuo.
- Epilogus ut in ſuperiorib.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

- Tranſlatio. 5.
  - Propoſitio, accuſatoris.
  - Praeſcriptio, rei.
  - Capita propria.
    - Tranſlatio, accuſatoris.
    - Ratiocinatio, rei.
    - Solutio ratiocinationis, accuſatoris.
  - Oppoſitiones & ſolutiones..
    - Aſſumptio, rei.
    - Tranſlatio, accuſatoris.
    - Abſolutio, rei.
    - Theſis, communis utriuſq.
  - Epilogus ut in ſuperioribus.

- Aſſumptiuus. 5.
  - Propoſitio, accuſatoris.
  - Praeſcriptio, rei.
  - Capita propria.
    - Conſilium ſpectandum, rei.
    - Aſſumptio, eiuſdem.
    - Conſilium aliud, accuſatoris.
    - Tranſlatio, eiuſdem.
    - Comparatio, communis utriuſq.
    - Violenta definitio. communis utriuſq.
    - Theſis, rei.
  - Oppoſitiones & ſolutiones.
    - Tranſlatio, accuſatoris.
    - Abſolutio, rei & uno uerbo ut in definitiuo.
  - Epilogus ut in ſuperiorib.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

Ex ſcripto & ſentẽtia. 5.

- Propoſitio, accuſatoris.
- Praeſcriptio, rei.
- Capita propria.
  - Conſilium, rei & legislatoris.
  - Adſcriptum non erat, accuſatoris.
  - Conſilium non adſcripti, cõmune utriuſq.
  - Ratiocinatio, rei.
  - Solutio ratiocinationis, accuſatoris.
- Oppoſitiones & ſolutiones.
  - Aſſumptio, rei.
  - Translatio, accuſatoris.
  - Comparatio, utriuſq.
  - Definitio uiolẽta, utriuſq.
  - Theſis, rei.
  - Translatio, accuſatoris.
  - Abſolutio, rei.
- Epilogus ut in ſuperioribus.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

- *Contrariae leges. 4.*
  - *Omnia capita, ut in ſuperiori niſi quod duplicanda.*
  - *Capita propria.*
    - *Conſilium legum contrariarum.*
    - *Reliqua. 4. capita ut in ſuperiori ſtatu quae uix incidunt in hunc.*
  - *Oppoſitiones & ſolutiones, ut in ſuperiori: ſed poſt comparationem adhibenda continentia.*
  - *Epilogus, ut in ſuperioribus.*

- *Ambiguitas. 5.*
  - *Propoſitio communis utriuſq. ex duplici ſenſu.*
  - *Praeſcriptio, rei.*
  - *Capita propria.*
    - *Sententia legiſlatoris, communis utriuſq.*
    - *Continentia, accuſatoris.*
  - *Oppoſitiones & ſolutiones.*
    - *Aſſumptio, accuſatoris.*
    - *Translatio, rei.*
    - *Theſis, eiuſdem.*
  - *Epilogus ut in ſuperioribus, ſed plenus affectuum.*

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

Negotialis.5.

- Propoſitio, ſuaſoris aut diſſuaſoris.
- Praeſcriptio, ad uerſarij.
- Capita propria.
  - Legitimum.
    - lege.
    - conſuetudine.
  - Aequum.
    - abſolutione.
    - aſſumptione.
    - tranſlatione.
  - Vtile, ſub quo neceſſarium.
  - Quod fieri poteſt, ſub quo facile.
  - Glorioſſum.
  - Euentus.
    - Poſterior utilitas, aut poſterior gloria.
    - Quicumq. euentus accidat, hoc eſt expetendum.
- Oppoſitiones & ſolutiones.
  - ex iiſdẽ.6.capitib.
    - per negationẽ.
    - per cõceſſionem ſed cũ circumſtantia
    - Per contrariũ.
  - Et ceterae, ut in definitiuo.
- Epilogus, ut in ſuperioribus.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

praeſcriptio. 5.

- Propoſitio criminis.
- Praeſcriptio, non poteſt de eadem re bis fieri iudicium.
- Cetera ut in ſcripto & ſententia.
- Quicumq. alius ſtatus incidat, ex ſuis capitib. explicandus.
- Epilogus, ut in ceteris.

Inuentio.

Inuentio.

- Exordij.
- Narrationis.
- Confirmationis.
- Epilogi, dequo in loco communi & in ſtatu coniecturali.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

Exordium.6.

- Partes.
  - Propoſitio.
  - Ratio propoſitionis.
  - Redditio.
  - Ratio redditionis.
- Genera.
  - Rectum.
  - Obliquum, quod fit cum depellimus offenſionem.
- Vnde ſumantur.
  - Obliqua ex oppoſitionib. ut in ſtatib. & ſolutionib.
  - Recta
    - ex progymnaſmatis.
    - ex capitib. quae pertinent ad finem.
    - ex locis laudationis.
  - Oīa exordia.
    - ex circumſtantijs.
      - Perſonae oratorum, litigatorũ, auditorum, externae.
      - Ceterae circumſtantiae.
      - Ex circumſtantijs affectus, ut laetitiae, doloris.
      - Ex affectib. & circũſtantijs, iudicia auditorum.
    - ex ſubdiuiſione.
      - de hoc & alio.
      - de praeterito & praeſenti.
      - de praeſenti & futuro.
    - ex abundanti.
      - maius poſſe, ſed hoc contentos.
    - ex occaſione.
      - ſperantes praemium, defenſionem quaerere.
- Munera.
  - *Beneuolentia.*
    - *a laude auditorum.*
    - *a laude noſtra, ſed modeſta.*
    - *a beneficijs noſtris in illos collatis.*
    - *a noſtra, aut eorũ pro quib. dicimus calamitate.*
    - *ſi conferamus aduerſariorũ potentiã cũ imbecillitate noſtra, aut eorũ pro quib. dicimus.*
    - *ſi odium in aduerſarios concitemus.*
  - *Attentio ex capitib. quae pertinent ad finem.*
  - *Docilitas.*
    - *de quo dicendum.*
    - *de quot eius partibus.*
    - *quo ordine.*
    - *quo modo.*
    - *ab eo quod petimus.*
      - *id de quo acturi.*
      - *Vt id attente audiant.*
- *Dilatãtur.*
  - *multis poſitis propoſitionib.*
  - *multis ſingularũ propoſitionũ rationibus, & earũ cõfirmationibus.*
  - *ſi exordia exordijs addantur.*
- *Ornatur.*
  - *figuris: Vt redditione, copulatione dirimente, & cõiunctione & alijs.*
  - *ſi geminentur ſingula uerba, ijs quae idem valeant aut finitimis.*
  - *ſi geminentur inciſa & cola, Vt ſingula Verba.*

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

Narratio. 4.

- Partes.
  - procataſtaſis, quae ante cauſſam narrat.
  - narratio proprie dicta, cauſſae proprium factum narrat.
    - facta, dicta, praetermiſſa utrorumq.
    - cauſſae factorũ, dictorũ, praetermiſſorum.
    - conſilia quib. de faciendis, dicendis, omittendis deliberamus.
  - petitio, qua petimus affectum congruẽtem narrationi.
  - ratio petitionis breui propoſita.
- Dilatantur.
  - Ethopoeiis.
  - Deſcriptionibus.
  - Iiſ quae ante rem, in re, poſt rem, facta, dicta, fieri aut dici potuerunt.
- Genera.
  - Simplex, cum res eſt certa, nec adhibentur ferè cauſſae.
  - Confirmata, cum res eſt incerta & cauſſae multae adhibentur.
  - Illuſtrata, cum deſcriptionibus ethopoeiis & alijs dilatatur.
- Ornatur.
  - Addendis inciſsis, quae idem fere ualeant.
  - Obliqua oratione, ſubcontinuatione & alijs huius modi.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

Cõfirmatio .2.

- **Probandi .5.**
  - Quomodo proponenda capita.
    - noſtra ſimpliciter.
    - aduerſariorum.
      - propoſitio quae elicit ſententiam aduerſarij.
      - ſubiectio, ſẽtẽtia aduerſarij.
      - contraria ꝓpoſitio, promittit ſolutionẽ eius.
      - ſolutio.
        - per affirmationẽ aut negationẽ.
        - per conceßionem, ſed auertit circunſtantia.
        - per cõtrariũ, quae uiolenta eſt.
  - Vnde inueniẽda argumẽta.
    - Ex diuerſis generib. circũſtãtiae.
    - Ex diuerſis circũſtãtijs cuiuſq. generis.
    - Ex qualitate cuiuſq. circunſtantiae.
      - perſonarũ, loci laudationis.
      - rerũ & cauſſarum, capita quae ad finem pertinẽt.
      - loci, ſacer, profanus, publicus, priuatus, frequẽs, deſertus, prope, procul. &c.
      - temporis, die, noctu, aeſtate hyeme, uere, feſto, profeſto, meſſis, peſtis, nuptiarum &c. aut proprium illius.
      - Modi, clam, palam, ui, audaciter. &c.
  - Ex quib. dilatãda.
    - A ſimili.
    - Ab exẽplo
    - A pari.
    - A maiori.
    - A minori.
    - A cõtrario
    - A teſtimonio.
- **Amplificandi.**
  - Quomodo uis eis addatur,
    - *Enthymemate, cum cõfertur argumẽtũ inuẽtũ cũ dilatato ꝑ circũſtantias aut earũ qualitatẽ*
    - *Epẽthymemate*
      - *cũ proponimus aliud enthymema interpoſito ſuperiore enthymemate.*
      - *cũ poſt enthymema ꝟnũ abſolutũ aliud ad extremũ addimus.*
    - *Fictis argumentis.*
      - *quod nõ factũ, ſi factũ fuiſſet.*
      - *quod factum, ſi non factũ fuiſſet*
      - *ſi contrarium factum fuiſſet.*
      - *ſi antea promiſſum fuiſſet.*
  - *ordo.*
    - *Antecedunt quae probant, ſequuntur quae amplificant.*
    - *Antecedunt ea ex quib. alia oriuntur.*

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

- Amplificandi. 2.
  - Comprehenſionẽ multarum circumſtantiarũ.
    - ſub diuiſione ſingularũ partiũ.
      - in maiora, raro.
      - in paria, frequentius.
      - in minora, freqẽtiſsime
      - illuſtrãtur.
        - geminandi[s] inciſsis.
        - contrariis.
        - ethopoeis ue[…]ris aut fictis.
    - poſt ſubdiuiſionem ficta argumenta aut dilata[…]
  - Totã cauſſam
    - Deſcriptionib. omnium circumſtantiarum, niſi cauſſae.
    - Ethopoeijs: ut praeteritorum, futurorum.
    - Quae facta ante fuerunt, aut potuerunt facta e[…]ſe quae futura poſt, aut fieri poterunt.
    - Subdiuiſione totius comprehenſionis circumſtantiarum, niſi res ſit turpis.
    - Comparatione cum hiſtorijs ueris aut fictis ex oc[…]caſione uerborum ad exaggerandum.

Elocutio.

- Elocutio. 2.
  - Figurae orationis.
  - Ideae.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

Figurae orationis. 12.

- Antitheton, cum contrario ſenſu propoſito ſententia duplicatur.
- Periodus.
- Pneuma.
- Dilemma.
- Parechesis, cum uocabula ſimilia in eadem periocha adhibetur.
- Circulus, cum a quo uocabulo incipit periocha, in idẽ deſinit.
- Epiphonema.
- Tropus.
- Grauis oratio.
- Cacozelum.
- Figuratae controuerſiae.
- Comparatiuae controuerſiae.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

Periodus. 4.

- In quibus fiat.
  - In argumentis concludendis.
  - In ſententia exprimenda.
  - Cum a generali ad ſpeciale deſcendimus.
  - Cum a ſpeciali ad generale aſcendimus.
- Membra ex quibus.
  - Vnius membri.
  - Bimembris.
  - Trimembris.
  - Quadrimembris.
- Figurae quib. fiũt.
  - Nomine quis & alijs relatis.
  - Omnib. caſib. præter uocatiuum.
  - Alijs uocabulis redditionis, utquãquam, partim.
  - Reprehenſionis notis, an non, nonne, & poſtea.
  - Dubitatione, utrum.
  - Similitudinis notis, quemadmodũ, ut, ſic.
- Magnitudo membrorum.
  - Redditio aequalis propoſitioni.
  - Minor, ut in deliberatiuo & iudiciali.
  - Maior, ut in demonſtratiuo.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

- Pneuma.5.
  - Quid.
    - Ex membris & inciſis productio ſpiritus addendo alia alijs.
  - Partes.
    - Membra ſiue cola longißima duodecim ſyllabarū longarum.
    - Inciſa aut commata longißima ſeptem ſyllabarū longarum.
  - Genera.
    - In uerbis, cum eandem ſententiam repetimus uarijs generib. dicendi.
    - In ſententia, cum de eadem re diuerſas ſententias pronuntiamus.
  - Figurae.
    - Affirmate.
    - Per interrogationem cum reſponſione.
    - Per apoſtropham, quae fit ſecunda perſona.
    - Per ethopoeiam, quae fit prima perſona.
    - Per demonſtratiua uocabula, ut illa reprehenſionis.
    - Per omnes caſus, numeros, perſonas & uno uerbo alia attributa Grammatica.
  - Vigor.
    - In uerbis, cum ab una figura ad aliam tranſimus.
    - In ſententia, cum addimus plura pneumata, in fine autem exempla aut ſimilia.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

Dilemma.2.
- Verum,cum mediũ non eſt inter partes,& idem concluditur.
- Simulatum.
  - cum habent contraria medium.
  - ſi non habent,non idem efficitur.

Epiphonema. 3.
- Breue colon in fine deſcriptionis alicuius cũ audaci metaphora.
- Breue colõ in fine pneumatis,quod totam eius uim cõplectatur.
- Cum ex una metaphora cetera quae per eam metaphorã conueniunt elicimus:quod eſt potius epiphonematicum.

Tropus.2.
- Continuari poteſt ſtatim metaphora,ſi non ſit dura.
- Si duriuſcula ſit,multa interponenda antequam illam continues.

Grauis oratio.2.
- Si res grauis ſit,& oratio ipſa erit grauis.
- Si res turpis ſit,tegenda grauiore ſi ea mutetur.
  - aut in tropos.
  - aut in ea quae antecedunt turpitudinem.
  - aut in ea, quae illam ſequũtur.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

Cacozelum. 2.
- Cum aliquid dicimus quod refelli poſsit reſutatiuncula.
- Cũ aliquid uile et abiectum dicimus.
- utriq. medemur.
  - praemunitione quae faciat rẽ probabilem.
  - correctione poſt rem ipſam.
  - abiecto etiã medemur, ſi ſubijciamus aliquid graue.

Controuerſiae figuratae. 2.
- Genera.
  - contrarius ductus, cũ uolumus cõtrariũ eius quod perſuademus.
  - obliquus ductus, cum uolumus contrarium eius quod perſuademus & aliud praeterea.
  - ductus per emphaſim, cum id quod non audemus aperte dicere ita dicimus ut intelligi poſsit, neq. nos reprehendi poſsimus.
- Tractãtur.
  - Contrarius et obliquus.
    - rationes noſtrae infirmae.
    - oppoſitiones maxime confirmatae ſiue ex noſtra, ſiue exalterius perſona proferantur.
    - ſolutiones earum leues.
  - Per emphaſim.
    - ambiguis uocabulis, aut orationib. quae ſenſum honeſtum & turpẽ ſignificant.
    - ambigua compoſitione ſenſum honeſtum & turpem ſignificante.

Comparatiuae controuerſiae. 2.
- Comparanda ſingula capita in omnib. ſtatibus.
- In negotiali uidendum quae circumſtantiae conferantur & ex earum qualitate comparandae ſunt.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

- Ideae. 3.
  - Partes. 7.
    - ſententiae.
    - methodus.
    - dictio.
    - figurae.
    - magnitudo membrorum aut inciſorum.
    - compoſitio.
    - clauſula.
  - Genera. 6.
    - magnitudo orationis.
    - perſpicuitas.
    - uenuſtas.
    - uelocitas.
    - oratio morata.
    - grauitas.
  - Vſus.

- Magnitudo orationis. 2.
  - Species. 6.
    - circuitio.
    - dignitas.
    - ſplendor.
    - aſperitas.
    - uehementia.
    - uigor.
  - Singularum partitio.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

Circuitio. 4.

- *Sententiae.*
  - *a generali ad ſpeciale.*
  - *a toto ad partem.*
  - *ab infinito ad finitum.*
  - *enumeratio.*
  - *multitudo circũſtantiarũ aut earũ qualitatis.*
  - *differentia, aut ablatio.*
  - *amplificatio.*
  - *quid futurum, ſi hoc non fiat.*
  - *quae contemnens, intuens, contemplãs fecit.*
  - *iudicium.*
- *Methodus ut poſteriora prius & cõtra.*
  - *probationes ante propoſitionem.*
  - *ſolutio ante probationem.*
- *Dictio nulla propria aut certe per periphraſim, aut per commorationem.*
- *Figurae.*
  - *ordo.*
  - *electio.*
  - *hypothesis.*
  - *obliqua oratio.*
  - *ſubcontinuatio.*
  - *redditio.*
  - *partitio.*
  - *coniunctio.*
  - *ablatio inferens.*
  - *copulatio dirimens.*
  - *con uolutio.*
  - *interpoſitio.*

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

- **Dignitas ſiue auctoritas. 7.**
  - Sententiae.
    - de Deo & diuinis citra fabulas poëticas.
    - naturalium deſcriptio ſine cauſsis.
    - de morib. de anima, de Rep. in commune.
    - hiſtoriae illuſtres & admirabiles.
  - Methodus.
    - affirmate, ſine ulla dubitatione dicere.
    - allegoriae multae, id eſt metaphorae cōtinuatae.
    - emphaſis in re graui.
  - Dictio.
    - uocabula lato ſono ut crebris, a, &, o.
    - metaphorae uerecundae.
    - quae abundant longis ſyllabis aut diphthongis.
    - nomina, pronomina, participia potius quam uerba & praeſertim uerba aut nomina uerbalia.
    - numerus pluralis pro ſingulari.
  - Figurae.
    - recta oratio.
    - aſſeueratio ſine dubitatione.
    - expoſitio noſtrae ſententiae: abſint apoſtropha & interpoſitio & hyperbaton.
  - Membra breuia magna ex parte, aliquando longa neceſſario.
  - Compoſitio.
    - non magnopere ſollicita de concurſu uocalium.
    - dactylica.
    - ſpondaïca.
    - paeonica.
    - ex epitritis: ionici & chorei abſint.
  - Clauſula.
    - in nomina aut uerba non minora trib. ſyllabis.
    - in ſyllabas longas multas.
    - in ultimam aut penultimam lato ſono.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

Splendor. 7.

- Sẽtentiae res quib. maximè confidimus.
  - res illuſtres & notae a nobis aut a maiorib. noſtris praeclare geſtae.
  - quae dicenti aut audienti magnã afferunt uoluptatem.
  - in quas haec õia aut plurima cadũt.
  - res cum narrantur cum earum qualitate & amplificatione.
- Methodus.
  - cum aperte & ſine dubitatione & interpoſitione res dicuntur.
  - cum dicuntur res illuſtres illuſtrius, ut iure iurando.
- Dictio, ut in idea dignitatis.
- Figurae.
  - Ablatio.
  - Separatio id eſt quaſi initium nouae ſententiae ſiue ſine praeparatione quod eſt illuſtrius, ſiue cum ea.
  - Recta oratio ſi in obliquam ſtatim mutetur.
  - Aſyndeton.
- Membra quanto longiora, tanto ſplendidiora.
- Compoſitio.
  - Vt in idea auctoritatis.
  - Poſſunt interponi trochei.
- Clauſula auctoritati congruens.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

Aſperitas. 7.

- Sententiae, cum inferior ſuperiorem reprehendit, niſi auditores ex ea re capiant uoluptatem.
- Methodus, cum ex noſtra ſententia res dicuntur, non in coē, ſine dubitatione, ſine correctione, ſine praemunitione.
- Dictio dure tranſlata, ex litteris ſoni aſperi, aut ex concurſu litterarum aſpero, ut, r.
- Figurae.
  - Apoſtropha.
  - Modus imperandi.
  - Reprehenſionis notae.
  - Interrogationes breues.
- Membra quanto breuiora, tanto aſperiora.
- Cōpoſitio.
  - Concurſu uocalium hians.
  - Sine certo pedum delectu & rudis.
- Clauſulae rudes & inconditae.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

Vehementia. 7.

- Sententiae.
  - cum ſuperior inferiorem reprehendit.
  - par parem reprehendit.
  - cum inferior ſuperiorem reprehendit, dũ ex ea re capiant auditores uoluptatem.
- Methodus ut in aſperitate, ſed paullo liberior.
- Dictio ut in aſperitate; licet noua nomina facere.
- Figurae ut in aſperitate: additur demonſtratio.
- Membra inciſa potius quam membra, ita ut ſingulis etiam uocib. ſingula comprehendantur inciſa.
- Compoſitio ut in aſperitate.
- Clauſulae ut in aſperitate.

Vigor.

- Sententiae. / Methodus. — ut in aſperitate & uehementia.
- Dictio. / Figurae. — ut in aſperitate, uehementia & ſplendore.
- Cetera, ut in ſplendore.

Perſpicuitas.

- Species.
  - Puritas.
  - Diſtincta oratio.
- Singularum partitio.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

Puritas.7.

- Sententiae communes & populares.
- Methodus.
  - ſine ulla ſententia circuitionis, aut ſi proponatur fiat id poſt rem ipſam.
  - narrandi modo res inducere, ſine interpoſitione aut certe breui.
- Dictio uſitata & propria, ſine tropis, neq. dura.
- Figurae.
  - recta oratio.
  - circuitionis figurae procul abſint.
- Membra.
  - breuia magna ex parte.
  - quae ſententiam abſoluant per ſe.
- Compoſitio.
  - parum ſollicita de concurſu uocalium.
  - iambica.
  - trochaica.
- Clauſula congruens compoſitioni.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

Diſtincta oratio. 5.

- Sentẽtiae.
  - quae praemuniant ea quae dicenda ſunt.
  - quae proponunt ea quae dicenda ſunt.
  - tranſitiones ab eo quod dictum eſt ad id quod dicendum eſt.
- Methodus.
  - ſententiae dictae.
  - ordinem naturalem dicendorum ſeruare.
  - quod ſi ordinem inuertat, eius admonere.
- Dictio ut in idea puritatis.
- Figurae.
  - ordo.
  - partitio.
  - enumeratio.
  - interrogatio ſui ipſius cum reſponſione.
  - epanalepſis, id eſt inter poſitis alijs uerbis eiuſdem uerbi aut ſententiae repetitio.
- Cetera ut in idea puritatis.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

- Venuſtas. 7.
  - Sententiae. } nulla propria.
  - Methodus. }
  - Dictio, ut in idea puritatis: quanto breuiora uocabula, tanto uenuſtiora.
  - Figurae.
    - Homoeoptoton, cum iiſdem attributis concluduntur inciſa aut membra.
    - Homoeoteleuton, cum deſinunt in eaſdem ſyllabas.
    - Parecheſis.
    - Circulus.
    - Iſocolon, ex pari numero uocabulorum.
    - Pariſon, ex uocabulorum numero prope pari.
    - Antitheton, ex contrariis aut diſcrepantib. inſtar contrariorum.
    - Anaphora, cum repetitur idem in principiis.
    - Antiſtropha, cum repetitur idem in extremis.
    - Epanaſtopha, cum idem uerbum aut pars illius quae ſuperius finit, inchoat ſequens.
    - Climax, cum quod finit primum membrum, inchoat ſequens.
    - Ablatio, quae tantum negat.
    - Partitio ſecundum paria, cum ſingulis partib. ſingula reſpondent.
    - Affirmatio, cum duae negationes affirmant.
    - Hyperbaton, cum longißime ſeparantur quae inter ſe reſpondent.
    - Innouatio, cum aliquid praeter conſuetudinem Grãmaticam dicitur.
    - Polyptoton, cum diuerſis attributis grammaticis idem repetitur.
  - Membra mediocriter longa, aut ſi breuia ſenſu implicato.
  - Compoſitio.
    - ſine concurſu uocalium, quoad fieri poßit.
    - proxime ad uerſum accedens.
    - pedes interſe congruentes.
  - Clauſula.
    - breuis.
    - longa ita ut praecedat breuis.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

- Velocitas. 7.
  - Sententia nulla propria.
  - Methodus breuiſſimis oppoſitionib. breuiſſimae ſolutiones reddendae.
  - Dictio quae potiſſimum conſtet ſyllabis breuibus.
  - Figurae.
    - uidentur reddere uelocem orationem & non reddunt.
      - interpoſitio.
      - obliqua oratio, cum particula cum.
      - ſubcontinuatio.
    - uidentur reddere uelocē orationē & reddunt.
      - apoſtropha, praeſertim ſi ad uarias perſonas breui cōmutetur.
      - aſyndeton breuiſſimis inciſis.
      - commutationes breues & crebrae, ut ordinis.
      - partitio ex breuiſſimis inciſis.
      - anaphora inciſis breuib.
      - antiſtropha inciſis breuib.
      - ſymploca ex breuib. inciſis.
      - coniunctio ex breuib. inciſis.
    - reddūt orōnē uelocem & non uidentur.
      - altera obliqua oratio.
      - conuolutio, id eſt implicatus ſenſus membrorum & inciſorū.
  - Membra quanto breuiora, ut inciſa potius ſint, eo uelociora.
  - Compoſitio.
    - ſluat, nec habeat hiatum, neq. concurſum uocalium ſi fieri poſſit.
    - trochei & trochaicae compoſitiones aptiſſimae.
  - Clauſula.
    - in ſyllabas potius breues quam longas.
    - pendula, non ſtabilis.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

Oratio morata.
- Species.
  - ſimplicitas.
  - dulcedo.
  - arguta oratio.
  - modeſtia.
  - ucritas,
  - obiurgatio.
- Singularum partitio.

Simplicitas. 3.
- Sententiae.
  - ut in oratione pura.
  - ſimplicium perſonarum: ut ruſticorum, paſtorũ, quae uix inducendae niſi decori cauſſa.
  - de reb. abiectis, ut in cauſsis priuatis. nam in publicis non fiet niſi muniatur aliqua idea magnitudinis.
  - cum multa exempla ex ceteris animalib. & ſtirpibus proferuntur.
  - cum imploramus aliquid, quo loco probandũ eſt.
- Methodus.
  - ut in oratione pura.
  - cum ſingula minutatim deſcribuntur.
  - cum proponitur aliquid nude & ſine circuitione.
- Cetera, ut in idea puritatis, praeter clauſulam quae ſtabilis debet eſſe.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

Dulcedo. 6.

- Sententiae.
  - fabulae poëticae, quae non decent oratorem niſi excitentur uelocitate.
  - quae proxime accedũt ad has fabulas.
  - quae habent aliqua ficta, ſed plura uera.
  - de amorib.
  - de reb. praeclare geſtis a nobis aut a noſtris.
  - laudes noſtrae, aut noſtrorum.
  - quae ſenſus noſtros delectãt praeſertim honeſte.
  - cum reb. mutis tribuimus quae propria ſunt animatorum.
  - cum ceteris animalib. quae hominum ſunt tribuimus.
- Methodus, ut in idea puritatis & ſimplicitatis.
- Dictio.
  - ut in idea ſimplicitatis.
  - poëtica, & epithetis abundans.
- Membra, ut in pura, uenuſta & ſimplici oratione.
- Compoſitio, ut in idea dignitatis, aut uenuſtatis,
- Clauſula, ut in idea dignitatis.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

Arguta oratio fit modis quinque.
- cũ ſimplices ſententias acute, aut acutas ſimpliciter enũtiamus.
- cum uocabulum inuſitata ſignificatione uſurpatur, ſed quae cõgruat ei nomini.
- per parechesim, qui modus eſt frigidiuſculus.
- per antiſtaſim, id eſt, cum idem uocabulum intra eãdem periocham & propria & aliena ſignificatione uſurpatur.
- cum metaphora durior mollitur altera molliori intra eandem periocham.

Modeſtia. 3.
- Sententiae.
  - cum res noſtras extenuamus.
  - cum aduerſarios reprehenſuri, laudamus.
  - cum dicimus nos nolle accuſare, ſed defendere, aut ad accuſandum inuitos accedere.
  - cum dicit reus, ſe comtemni, quod unus ex plebe ſit.
  - cum dicit reus, ſe maluiſſe accuſari, quam accuſare.
  - cum dicit a ſe neminem umquam accuſatũ fuiſſe.
- Methodus.
  - cum poſſemus cum dignitate noſtra praedicare & ea ſponte minuimus.
  - ſi cum aliena refellere aſperius poſſemus non facimus.
    - cũ praemonitione quod minus modeſtum.
    - ſine praemonitione.
  - cum pure aut ſimpliciter dicimus.
- Cetera, ut in idea puritatis & ſimplicitatis.

- **Veritas 3.**
  - Sententiae.
    - ut in ſimplicitate & modeſtia.
    - exclamatio.
    - admiratio.
    - dubitatio.
    - optatio.
    - exſecratio.
    - ceteri affectus.
  - Methodus.
    - cũ ſententiae proponuntur, quin affectum praemoneamus.
    - ſi oppoſitiones ſoluantur abſq. propoſitione & contraria propoſitione.
    - cum ſubito uidemur dicere.
    - iratae orationis & grauis affectus, cum conſecutionem non ſeruamus.
  - Cetera.
    - apoſiopeſis, cum inciſum aliquod reticetur.
    - approbatio ad amplificandum, ſine dubitatione.
    - correctio cum amplificatione.
    - partitio ſoluta, id eſt cũ altera pars nõ redditur.
    - reliquae figurae & cetera ſi affectus uehemẽs, ut in aſperitate & uehementia, ſi lenis, ut in ſimplici, dulci, aut pura.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

Oobiurgatio. 3.
- Sententiae.
  - reprehendimus ingratos.
  - querimur benemeritos poena, male meritos praemio affici.
- Methodus.
  - per ironiam, aut ſentẽtiae reliquarum moratarum addita ironia.
  - cum res certae cum dubitatione dicuntur.
  - expoſitio ſuae ſententiae cum dubitatione.
- Cetera, ut in reliquis ideis moratis.

Grauitas. 3.
- Quae eſt & uidetur.
  - ſententiae. / methodus. — cuiuſuis ideae magnitudinis & acutae & admirabiles.
  - dictio, ut in quauis idea magnitudinis.
  - cetera, ut in quauis idea magnitudinis, praeter aſperitatẽ & uehementiã, frequentes autem periodi, & praeſertim conuolutae.
- Quae eſt & non uidetur: omnia acuta, ornata ideis moratis & praeſertim ſimplicitate admiſta aliqua idea magnitudinis & praeſertim dignitate.
- Quae uidetur & nõ eſt.
  - ſententiae. (ſunt.
    - inanes, quae uidentur acutae & nõ ſunt.
    - multae fabulae.
    - multa poëtica.
    - multae deſcriptiones.
    - multa progymnaſmata.
  - methodus.
    - amplificat res antequam probet.
    - magnitudinem adhibet ubi non eſt opus.
  - dictio, ut in auctoritate, aſperitate & uehementia.
  - cetera, ut dignitas, aut uigor, ſed potiſſimum ut uenuſtas.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

Idearum uſus. 4.

- in ſingulis generib. orationum.
- in partib. orationis.
- quomodo miſcendae ideae.
- quam uim habeant.

In ſingulis generib. orationum.

- Orationum genera.
  - forenſis, quae perſuaſionem ſpectat; ut mera deliberatio.
  - panegyrica, quae oſtentationem ſpectat: ut laus.
  - miſta, quae utrumq. continet.
- Vſus idearum in illis.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

- *Vſus idearũ in generib. orationis.3*
  - *forenſis.*
    - *forẽſis ſimpliciter ex quibus.*
      - *perſpicuitate.*
      - *velocitate.*
      - *ſimplicitate.*
      - *modeſtia.*
      - *veritate.*
    - *forẽſis perfecta.*
      - *in cõe.*
        - *1. circuitione, perſpicuitate & moratis.*
        - *2. aſperitate vehemẽtia & velocitate*
        - *3. reliquis ideis magnitudinis.*
        - *4. venuſtate tecta, vbi acumen & multi ſenſus*
        - *Ex grauitate, quae eſt & non videtur, aut eius quae eſt & videtur, parum, eius quae videtur, & non eſt nihil.*
      - *ſpecies.*
        - *deliberatio.*
          - *vt forenſis perfecta.*
          - *oẽs ideae magnitudinis.*
          - *obiurgatio ex moratis.*
          - *grauitas quae eſt & videtur.*
        - *iudiciũ.*
          - *publicum, vt deliberatio*
          - *priuatũ.*
            - *ex magnitudine ſententiae circuitionis cetera parce, dictio & figurae vehemẽtiae.*
            - *ex moratis ſimplicitatis & modeſtiae multum, obiurgationis parũ.*
            - *ex grauitate quae eſt & non videtur.*
  - *panegyrica.*
    - *ſimpliciter abũdat,*
      - *puritate.*
      - *ideis magnitudinis praeter aſperitatem & uehemẽtiam.*
      - *venuſtate.*
      - *ſimplicitate.*
      - *dulcedine.*
    - *perfecta.*
      - *in cõe*
        - *vt panegyrica ſimpliciter.*
        - *minimum uelocitatis*
        - *multum venuſtatis & dulcedinis.*
        - *minimum eius grauitatis, quae eſt & videtur.*
      - *ſpecies.*
        - *Dialogi, in his omnes idearum formae pro perſonis quae inducuntur.*
        - *hiſtoriae.*
          - *deſcriptiones, pura, ſimplici & dulci fiunt.*
          - *conciones, vt deliberationes.*
        - *poëſis.*
          - *magnitudinis ideae.*
          - *dulcedo.*
  - *Miſta.*
    - *vt deliberatio.*
    - *excellant dignitas & ſplendor.*

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

Vſus idearum in partibus orationis. 4.

- Exordijs, circuitio & modeſtia.
- Narrationis.
  - perſpicuitas.
  - ueritas.
  - uelocitas ſecundum figuras & praeſertim ſub continuationem & interpoſitionem.
- Confirmationis, uelocitas ut plurimum.
- Epilogi.
  - uelocitas.
  - ſi affectus graues mouendi, aſperitas, & ei finitimae.
  - ſi lenes, moratae praeter obiurgationem.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

Quomodo miſcendae ideae. 2.

- finitimae.
  - Puritati.
    - ſimplicitas.
    - modeſtia.
    - ueritas ſecundũ affectũ lenẽ.
  - Circuitioni.
    - dignitas.
    - ſplendor.
    - uigor.
    - grauitas quae eſt & uidetur.
  - Aſperitati.
    - uehementia.
    - uelocitas.
    - obiurgatio.
  - Venuſtati.
    - ſplendor.
    - dulcedo.
    - grauitas quae uidetur et nõ eſt.
    - arguta oratio.
- contrariae.
  - diſtinctae orationi.) (circuitio.
  - dignitati,) (ſimplicitas.
  - aſperitati, uehementiae & uigori) (ſimplicitas, modeſtia, dulcedo & uenuſtas.
  - uenuſtati) (uelocitas, ea maxime quae fit per interrogationes breues & reſponſiones.
  - abiectae orationi) (uenuſtas, & apte cõpoſita oratio.

Diſtincta oratio, ne circuitione noſtra oratio obſcuretur.

Circuitio & uelocitas, ne noſtra oratio mollis ſit.

Splendor additur dignitati, ne nimis oratio efferatur, aſperitati & uehementiae ne nimis acerba ſit.

Ideae quam uim habeãt. 6.

Venuſtas, ne agreſtis oratio uideatur: nimia uenuſtas detrahit auctoritatem.

Moratae, ut ueriſimilis & euidens ſit.

Grauitas, ne ab ingenio rudi facta uideatur.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

- Exercitatio.2
  - Genera.
    - liberū.
      - progymnaſmata.
      - declamationes.
      - orationes:
    - non liberū.
      - explicare artificium rhetoricum.
      - imitari opera aliena.
      - cenſura de illis.
      - contradicere illis.
  - Quî fiat.
    - liberae exercitationes.
      - progymnaſmata & orōnes, ut in praeceptis artis.
      - declamationes, ut in praeceptis orationū, ſed breuiores & ficto argumento.
    - nō liberae.
      - explicatio artificij rhetorici iiſdem praeceptis quib. quicq. fit.
      - imitatio.
        - additione.
        - detractione.
        - tranſpoſitione.
        - immutatione.
      - cenſura fit ex praeceptis iiſdē, ſed praeſertim methodo prudētiae.
      - contradicimus aut ex locis contrarijs, aut iiſdem contraria ratione tractatis.

FINIS.

V.M.Malendrich officialis & vicarius generalis.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)